

EN REPLIK OM AT ARBEJDE EKLEKTISK

Knud Illeris

Kære Carsten.

Tak for din positive anmeldelse som har glædet mig meget. Samtidig har jeg lyst til at komme med en kort replik til dine bemærkninger om at arbejde eklektisk, fordi jeg mener de er vigtige (og en tilsvarende bemærkning også var fremme i en anmeldelse af Jens Engel i Dansk pædagogisk tidsskrift).

Ifølge Gyldendals Psykologisk-pædagogisk Ordbog er eklekticisme en »metode der består i mekanisk at forene forskellige filosofiske, politiske og teoretiske anskuelser til én«. Hvis det er sådan mener jeg ikke at min bog kan kaldes eklektisk. Den sammenstilling og samarbejdning af teorier jeg foretager sker ud fra en overordnet referenceramme, og de teorier jeg tager op gennemgås kritisk ud fra denne ramme, således at noget inddrages, noget omfortolkes, noget forkastes, og en hel del tilføjes for min egen regning. Faktisk består det meste af bogen i disse kritisk diskuterende teori-gennemgange, og det kan man vel ikke kalde mekanisk.

Men hvis det at arbejde eklektisk betyder at inddrage mange forskellige teorier og teorigrundlag til belysning af et bestemt problem eller problemfelt, så er jeg helt enig med dig i »at vi er i en periode i psykologiens historie, hvor det har et formål at arbejde eklektisk«. Og det mener jeg, fordi jeg længe har fundet det meget uheldigt og belastende at psykologien internationalt og i Danmark i den grad har været delt op i forskellige »skoler« der meget ufrugtbart har brugt enorme ressourcer på at bekæmpe hinanden i stedet for at samarbejde.

Hvad læring angår er det blevet helt klart for mig gennem mit arbejde at en stor del af uenigheden mere skyldes at man tager fat i forskellige hjørner af nogle meget komplekse psykologiske og sociologiske problemfelter end at de forskellige indfaldsvinkler er uforenelige. Men selv med principielle forskelle i udgangspunktet kan man i høj grad finde gensidige inspiration og mulige korrektion ved at foretage sammenstillinger.

Personligt arbejder jeg på et grundlag der består i en kombination af konstruktivismen og kritisk teori (som jeg ikke finder det særlig problematisk at kombinere). Dermed havner jeg som bogens undertitel angiver i et spændingsfelt, der kan personificeres gennem Piaget, Freud og Marx. Men jeg tager også mange andre teorityper med, f.eks. humanistisk psykologi (Rogers), virksomhedsteori (Vygotsky, Leontjev, Engeström), sys-

temteori (Bateson), pragmatisme (Dewey), postmodernisme (Usher) og organisationsteori (Argyris, Schön). Og strengt taget kunne jeg også have taget behaviorismen med, for selv om den gennem det meste af et århundrede har afsporet store dele af læringspsykologien ved at beskæftige sig ensidigt med en bestemt type af læring, så er det jo ikke forkert at man kan lære gennem betingning osv., det er bare mindre centralt for den menneskelige læring i dag.

Så om eklekticisme skal være et skældsord eller ej, det afhænger helt af hvad der lægges i ordet. Jeg har brugt det mere dagligdags og måske alligevel mere sigende ord sammenstilling – og en kritisk og tilstræbt fordomsfri sammenstilling af forskellige teoretiske grundlag og synspunkter kan der være brug for indenfor mange af psykologiens problemfelter.

Knud Illeris